

Diakonhjemmet Høgskole
PB 184 Vindern
0319 Oslo

Utdannings- og forskningsdepartementet
PB 8119 Dep
0032 Oslo

Oslo 28.02.05

Høring – BIBSYS framtidig organisering og oppgaver

Diakonhjemmet Høgskole (DHS) takker for muligheten til å gi kommentarer til ovennevnte, utarbeidet av et arbeidsutvalg oppnevnt av Utdannings- og forskningsdepartementet.

Rapporten er grundig og peker på sentrale problemstillinger for norsk bibliotekvesen. Den vurderer finansiering, eierforhold og styring av BIBSYS.

DHS støtter intensjonene i utredningen, som presenterer mange viktige og gode forslag til tiltak.

Under knytter vi kommentarer til de ulike delene av utredningen.

Teknologi

Det er positivt at man vurderer å foreslå å skifte ut det nåværende biblioteksystemet. Det er behov for en modernisering av eget basissystem og dermed også enklere integrasjon mot andre datasystemer som er i bruk på eierinstitusjonene.

En ny organisasjonsform vil gjøre det mulig for BIBSYS å foreta slike prioriteringer og skaffe nødvendige midler for å kunne utføre arbeidet.

Nasjonalt system

Det er svært interessant å merke seg at det legges stor vekt på BIBSYS' nasjonale oppgaver. Det understrekes at "*BIBSYS representerer et nasjonalt gode som bør sikres og ivaretas som en sentral nasjonal oppgave i kraft av å være et system basert på og bygget opp omkring en sentral felles katalog for ca. 100 bibliotek.*"

Utvalget slår også fast at BIBSYS "*er det nærmeste vi kommer et nasjonalt biblioteksystem i Norge*". Det pekes på at BIBSYS er en del av infrastrukturen i universitets- og høgskolesektoren samtidig som det ivaretar nasjonale oppgaver for Nasjonalbiblioteket.

Utvalget argumenterer deretter for at sentrale myndigheter bør gå inn og finansiere noe av driften, slik det gjøres for eksempel for UNINETT. Vi er enige i denne konklusjonen. Dette er et viktig punkt i rapporten, og vi håper at det blir fulgt opp.

Vi har imidlertid erfart at det er svært vanskelig å sikre sentrale midler til finansiering av BIBSYS. Vi har relativt dårlige erfaringer med støtte fra departementet til sentrale fellesoppgaver i norsk bibliotekvesen.

Derfor er det vesentlig at man slår fast at BIBSYS er et "nasjonalt gode" og at systemet er noe mer enn et husholdningssystem for universitets- og høyskolesektoren og noen andre fagbibliotek.

Betalingstjenester og kommersielle produkter

Det legges stor vekt på at BIBSYS må bli mer kunde- og produktorientert. Mot betaling må BIBSYS kunne påta seg enkeltoppdrag for medlemmene. Noe vi har sett konturene av den siste tiden. FORSKDOK er for eksempel allerede en tjeneste brukerne må betale ekstra for.

Det arbeides nå med å få etablert en felles nettportal i regi av BIBSYS. BIBSYS utarbeider kravspesifikasjon og administrerer arbeidet rundt anbud og eventuell installasjon av nettportalen. De bibliotek som ønsker å være med på dette må betale en tilleggsavgift til medlemsavgiften.

Vi håper fremtiden vil bringe flere samarbeidsprosjekter, elektronisk publisering og "open access" er aktuelle oppgaver. DHS ser det også som hensiktsmessig at BIBSYS administrerer andre systemer og tilleggstjenester.

I fremtiden vil bibliotekene ønske å kjøpe tjenester ut fra sin institusjonelle profil. Universitetsbibliotekene er allerede i denne situasjonen. Dette har blant annet kommet til uttrykk ved at de, uten å involvere BIBSYS, innhentet anbud og gikk til innkjøp av en nettportal.

Utvalget foreslår dessuten at BIBSYS' rolle og arbeidsoppgaver endres ved at de i tillegg til å arbeide med egenutvikling også kjøper produkter fra kommersielle leverandører.

Styringsform

Utvalget legger vekt på at det må etableres en beslutningsstruktur som gjør organisasjonen mer handlings- og endringsorientert. Organisasjonen har i dag et overskudd på demokrati, samtidig som den er lite transparent for medlemsinstitusjonene.

Ikke overraskende foreslås det at BIBSYS bør bli et aksjeselskap. Med de store teknologiske utfordringene man nå står overfor, mener utvalget at et aksjeselskap vil være en mer effektiv og egnet styreform. Det legges også vekt på at styrefunksjonen må profesjonaliseres ved at styrets medlemmer pekes ut på grunnlag av kunnskaper og ikke representativitet.

BIBSYS som aksjeselskap bør eies av Utdannings- og forskningsdepartementet, i tillegg bør det vurderes hvilken innflytelse Kirke- og kulturdepartementet skal ha.

Som en konsekvens av dette skal BIBSYS råd nedlegges og erstattes av informasjons- og diskusjonsfora. Referansegruppene forsvinner også, i stedet foreslår man opprettelse av tidsbegrensede prosjektgrupper som kan bistå i forbindelse med forskjellig utviklingsarbeid.

Den styringsformen BIBSYS har i dag er ikke optimal. BIBSYS råd har for lengst utspilt sin rolle. Vi støtter utvalgets forslag om fellesmøter med informasjonsutveksling og diskusjon rundt sentrale tema.

Referansegruppene har muligens utspilt sin rolle. Dette kan imidlertid skyldes at de ikke har hatt gode arbeidsvilkår. Referansegruppene har på sitt beste sikret brukermedvirkning og kollegaveiledning. Evalueringen har imidlertid vist at referansegruppenes rolle er uklar. Medlemmene representerer ikke sine organisasjoner i referansegruppene.

De store bibliotekene har pekt på at de ikke har tilstrekkelig innflytelse på styringen av BIBSYS, selv om ressursinnsatsen er relativt høy.

Det er avgjørende å sikre medlemmene innflytelse i en ny organisering av BIBSYS. Spesielt blir dette viktig når styresammensetning ikke lenger blir basert på representativitet.

Avslutning

Utvalgets evaluering av BIBSYS er svært lite kontroversiell. Utredningen konsentrerer seg om endringer som følger av nye teknologiske utfordringer og krav, men sier lite om organiseringen av BIBSYS som sådan.

Rapporten peker på viktige utfordringer, blant annet finansiering og posisjoneringen av BIBSYS som en nasjonal ressurs.

Med vennlig hilsen
Einar Vetvik
rektor

Hilde Trygstad
hovedbibliotekar